

9. Rödbladig alunrot, *Heuchera* 'Rachel'

16. Träjon, *Dryopteris filix-mas* 'Linearis Polydactyla'

Ormbunkar & Vännen

Mästarrabatten 2008
av Henrik Morin

16. Träjon. *Dryopteris filix-mas* 'Linearis Polydactyla'

Vackra bladverk håller stilen hela säsongen

Därför är det så suveränt med en rabatt som framför allt bygger på blad. Det gör Mästarrabatten 2008! Blad i olika former, färger och strukturer gör den vacker, spännande och kontrastrik från vår till höst.

Skira ormbunksblad, kraftiga funkiablad, mustigt mörkröd fläder och skimrande rododendron är bara några exempel på variationen i rabatten. Glänsande, mörkgrön idegran ger dessutom värdefull vintergrönska.

Men det finns även blommor i Ormbunkar & Vänner. Från april till september är där alltid något som blommar. De flesta blommorna går i rosa, som är mjukt och vackert i det lite skuggiga läge som den här rabatten är tänkt för. Vårblommande lökväxter är nästan självklara i en rabatt som denna. De lyser upp, ger färg och skönhet innan de andra växterna kommit igång ordentligt. Sedan döljer perennernas bladverk de vissnande lökbladen.

Ormbunkar & Vänner är skapad av Henrik Morin. Han har tre stora passioner när det gäller trädgård. Ormbunkar, gammaldags rosor och gamla trädgårdar med spår från tidigare epoker. I årets mästarrabatt har Henrik lyft fram ormbunkarna. Fem lättodlade ormbunkar av olika karaktär har varit grunden för hans skapande. De andra växterna, vännerna, har han valt därför att de passar bra ihop med både ormbunkarna och varandra. Såväl när det gäller utseende som önskemål om växtplats.

Henrik Morins råd för Mästarrabatten 2008

Miljö

Min Mästarrabatt är tänkt för en lite svår plats i trädgården. Där det är för skuggigt för att många av de vanligaste trädgårdsväxterna ska kunna utvecklas riktigt bra. Men rabatten bör få åtminstone lite förmiddagssol. Jorden ska helst vara normalfuktig. Rabatten fungerar även i lite fuktigare eller något torrare jord, men inte där det är blött eller snustorr.

Rabattförslaget kan användas även där det är skugga hela dagen, men då bör rododendron 'Ken Janeck' bytas ut mot en rododendron av annan typ. Just Yakushimanum-rododendron behöver lite mer sol än andra. Rostalpros, *Rhododendron ferrugineum*, kan vara ett alternativ i kallt klimat.

Plantering

Rensa planteringsytan helt fri från rotosträs innan du planterar, annars får du bekymmer när de nästlar sig in bland de odlade växterna.

Gräv igenom och luckra jorden i hela ytan. Där buskar ska planteras bör du luckra ner till 50-60 cm djup. Där du enbart ska ha perenner räcker det med 30-40 cm.

Förbättra jorden genom att blanda ner mullbildande material. Ett 10 cm tjockt lager kan vara lagom, beroende på utgångsläget. En särskilt mager jord eller en tung lerjord kan behöva mer. Använd i första hand din egen trädgårdskompost. Om den inte räcker till – komplettera med till exempel barkmull, kogödsel eller torvmull.

Se till att rotklumparna är genomfuktade vid planteringen. Plantera så att översidan på klumpen kommer endast ett par cm under jordytan. Tryck till runt rotsystemet så växterna får fäste och vattna rejält.

Vår- eller sommarplantering är att föredra för ormbunkarna och för höstanemonen. Planterar du på hösten är det bra att ge dem ett täcke av löv den första vintern.

Rabattens lökväxter planteras under tidig höst enligt råd på förpackningarna.

Skötsel

Mer lättskött än så här kan en rabatt inte bli! När den etablerat sig kräver den nästan ingen skötsel alls.

Men innan dess, i allmänhet de två första säsongerna, bör du vattna vid behov. Under den tiden ska det alltid finnas lite fukt kvar i jorden runt rötterna.

10. Blomsterfunkia, *Hosta fortunei* 'Francee'

Städa måttligt i rabatten, och aldrig på hösten. Växternas blad ger vintertäckning och hinner också brytas ner en del under vintern. Om höstlöv fastnar i bladverken är det bara bra. Växtresterna ger jorden ett extra tillskott av mull. Klipp ner perennerna tidigt på våren och städa varsamt i rabatten. Löv som du lämnar kvar tar snart maskarna hand om.

Ge jorden ett tillskott av mullämnen varje vår, gärna trädgårdskompost om du har. Barkmull eller kogödsel är också bra.

Stamma upp flädern något efterhand så att den inte skuggar perennerna för mycket.

I förslaget är växterna planterade relativt tätt. Detta för att de snabbt ska täcka jorden. En yta som är täckt av växter är både vackrare och mer lättskött än öppen jord. Bland annat har ogräsfrön svårare att komma ner till jorden och gro. Men när perennerna vuxit till sig kan det bli aktuellt att gallra dem lite. Ta bort någon planta, eller delar av flera plantor, för att ge mer plats åt andra.

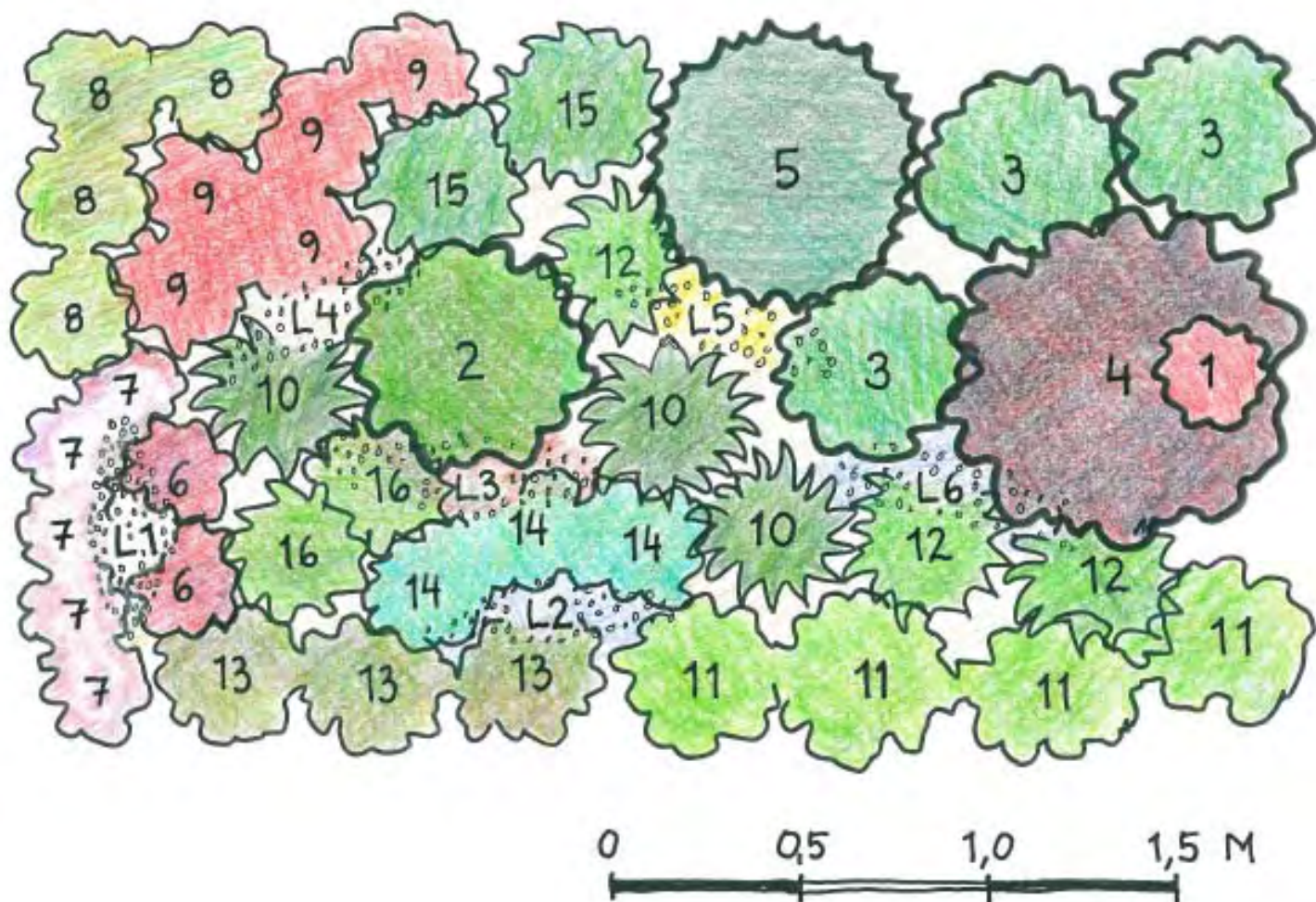
6. Höstanemon, *Anemone hybrida* 'Pamina'

Henrik Morin

är en allsidig och erfaren trädgårdsman. Han är trädgårdstekniker och har alltid jobbat med trädgård, men på olika sätt och med olika inriktningar. Det har hunnit bli 30 år vid det här laget. Sedan 1997 är Henrik verksam inom det egna företaget Morin Grön Produktion. Förutom trädgårdsdesign ägnar han sig åt vård- och underhållsplaner, rådgivning till fritidsodlare, bevarande av gamla rossorter och trädgårdsutbildning.

9. Rödblågig alunrot, *Heuchera* 'Rachel'

Växtförteckning

Buskar

1. Viticella-klematis, *Clematis* (Viticella-Gruppen) 'Mrs T. Lundell' E (1 st)
2. Vingbenved, *Euonymus alatus* 'Compactus' (1 st)
3. Yakushmanum-rododendron, *Rhododendron* (Yakushmanum-Gruppen) 'Ken Janeck' (3 st)
4. Rödblädig fläder, *Sambucus nigra* BLACK BEAUTY ('Gerda') (1 st)
5. Hybrididegran, *Taxus x media* 'Hicksii' (1 st)

Perenner

6. Höstanemon, *Anemone hybrida* 'Pamina' (2 st)
7. Astilbe, *Astilbe glaberrima* 'Sprite' (5 st)
8. Liten flocknäva, *Geranium cantabrigiense* 'Biokovo' (4 st)
9. Rödblädig alunrot, *Heuchera* 'Rachel' (5 st)
10. Blomsterfunkia, *Hosta fortunei* 'Francee' (3 st)
11. Frilandsadiantum, *Adiantum pedatum* (4 st)
12. Majbräken, *Athyrium filix-femina* (3 st)
13. Regnbågsbräken, *Athyrium niponicum* 'Pictum' (3 st)
14. Raggräjon, *Dryopteris affinis* 'Crispa' (3 st)
15. Träjon, *Dryopteris filix-mas* 'Linearis' (2 st)
16. Träjon, *Dryopteris filix-mas* 'Linearis Polydactyla' (2 st)

Vårblommande lökväxter

- L1. Rysk blåstjärna, *Scilla siberica* 'Alba'
- L2. Ätlig stjärnhycint, *Camassia quamash* 'Blue Melody'
- L3. Grönbandad tulpan, *Tulipa gesneriana* (Viridiflora-Gruppen) 'Viri Chic'
- L4. Orkidénarciss, *Narcissus* (Triandrus-Gruppen) 'Tresamble'
- L5. Påsklilja, *Narcissus pseudonarcissus* 'Spellbinder'
- L6. Blek stjärnhycint, *Camassia cusickii*

Läs mer om växterna på nästa uppslag.

Välj och variera!

Lägg till och dra ifrån bland växterna i förslaget så det passar dig och den yta du vill plantera! Hittar du inte alla ormbunkarna i din trädgårdsbutik kan du plantera fler exemplar av dem du får tag på, eller välja andra i ungefär samma höjd. Det finns många ormbunkar som passar. Ett par du bör undvika är dock strutbräken och kambräken. Strutbräken för att den breder ut sig för mycket för att passa i en rabatt som denna, kambräken för att den behöver lågt pH för att utvecklas väl.

4. Rödblädig fläder,
Sambucus nigra BLACK BEAUTY ('Gerda')

Buskar

1. Viticella-klematis, *Clematis* (Viticella-Gruppen) 'Mrs T. Lundell' E
Härlig klematis med friskt grönt bladverk och lång blomningstid. Från juni till september bjuder den på ljusst rödvioletta, öppet klockformade blommor. Klematisen planteras så att den kan breda ut sig i fläderns mörkröda bladverk. Det ger en perfekt bakgrund till klematisblommorna. 'Mrs T. Lundell' blir 3-4 m hög och blommor på årsskotten. Skär ner skotten på hösten så att endast något bladpar återstår ovan markytan. Plantera med rothalsen 10 cm under markytan. Zon 1-5 (6).

2. Vingbenved, *Euonymus alatus* 'Compactus'
Vingbenved är allra stiligast på hösten. Då har bladverket en intensivt karminröd färg. Dessutom har försommarens oansenliga, gulgröna blommor utvecklats till vackra purpuröda frukter med lysande orange fröhöljen. Som avlövd visar vingbenved 'Compactus' upp sina korkklister som sitter som vingar utmed de grönaktiga grenarna. Höjd ca 1,5 m, bredd ca 2 m. Zon 1-4 (5).

3. Yakushimanum-rododendron, *Rhododendron* (Yakushimanum-Gruppen) 'Ken Janeck'
En mycket vacker och mycket rikblommande rododendron. Blommorna har mörkt rosa, vågig kant och är vita med gulgrön teckning i mitten. Det glänsande, gröna bladverket är vackert hela året. Unga blad och undersidan på äldre blad har en skimrande, ljusbrun, filtliknande beklädnad. Busken har ett kompakt växtsätt och blommor i maj-juni. Den blir vackrast om den får lite sol. Anpassa placeringen i rabatten efter platsens ljusförhållanden. Höjd ca 0,7 m, bredd ca 0,9 m. Zon 1-4 (5).

4. Rödbladiig fläder, *Sambucus nigra* BLACK BEAUTY ('Gerda')
En äkta fläder med riktigt mörkt röda blad. Doftande, rosa blommor i vida blomställningar lyser upp busken i juni-juli. I den här rabatten smyckas den sen av klematisens blommor ända fram till september. Flädern får svarta, ätliga frukter i september-oktober. Stamma upp busken något efterhand så att markens perenner får ljus. Höjd ca 2 m, bredd ca 2 m. Zon 1-3.

5. Hybrididegran, *Taxus x media* 'Hicksii'
Idegranen ger rabatten stadga och glänsande, mörkgrön färgning hela året. Sorten 'Hicksii' växer upprätt och något V-format. Den får rikligt med dekorativa, runda, röda frukter. Önskas en idegran utan fruktsättning är hanklonen 'Hillii' ett alternativ. Höjd 3-5 m, bredd 2-4 m. Kan klippas. Zon 1-5.

Perenner

6. Höstanemon, *Anemone hybrida* 'Pamina'
Med blomning i september-oktober ger den ljuvliga höstanemonen 'Pamina' sen färgprakt bland rabattens alla vackra blad. Blommorna är dubbla och purpurrosa. Vid höstplantering rekommenderas vintertäckning första vintern. Höjd 60 cm.

7. Astilbe, *Astilbe glaberrima* 'Sprite'
Underbar, låg astilbe med mycket snyggt bladverk. Det är finfördelat, mörkgrönt och glansigt. De små, ljusrosa blommorna sitter i skira blomställningar som böjer sig lätt i toppen. 'Sprite' blommor i augusti-september. Höjd 25 cm.

8. Liten flocknäva, *Geranium cantabrigiense* 'Biokovo'
En mycket söt näva med massor av riktigt ljusst rosa, nästan vita blommor i juni-juli. Plantorna har ett fint rundat växtsätt. Efterhand växer de ihop och täcker marken. Det fräscha bladverket doftar friskt och får dessutom fin höstfärg. Höjd 20 cm.

9. Rödbladiig alunrot, *Heuchera* 'Rachel'
Raffinerad alunrot med ett bladverk som ger färg och effekt en stor del av året. Bladen är rundade och handflikiga, glänsande mörkröda med skiftningar i brons. I juni-augusti blommor 'Rachel' med massor av små, rosa, klocklika blommor. De sitter i skira, fina vippor en bit över bladverket. Höjd 50 cm.

10. Blomsterfunkia, *Hosta fortunei* 'Francee'
Funkians stora bladytor ger perfekt, lugn kontrast till ormbunkarnas livligare, sammansatta blad. 'Francee' har stiliga, mörkt gröna blad med vit kant. Sorten blommor vackert med ljusvioletta blommor i juli-augusti. Höjd 50 cm.

11. Frilandsadiantum, *Adiantum pedatum*
Fantastiskt skir och fin ormbunke med sirliga blad på tunna, glänsande, brunsvarta stjälgar. Över stjälkarna breder de fingrade, solfjäderformade bladen ut sig horisontellt. De färgas gyllengula på hösten. Nerverna har samma mörka, violettskimrande ton som stjälkarna. Plantor av frilandsadiantum kan vara svåra att se på våren. Första året ser man bara några tunna, sköra gröna trådar. Men oro dig inte, plantan kommer igång så småningom. Höjd 60 cm.

12. Majbräken, *Athyrium filix-femina*
En härligt frodig och lättodlad ormbunke med skira blad. De är ljusgröna på våren men övergår efterhand till mellangrönt. Plantorna bildar höga, vackra tuvor. Höjd 80 cm.

13. Regnbågsbräken, *Athyrium niponicum* 'Pictum'
Mörkt violetta nerver och silverfärgade småblad gör den här ormbunken helt speciell och annorlunda. Den bildar ingen rosett utan breder långsamt ut sig åt sidorna med hjälp av jordstammar. När nya blad rullar upp sig på våren är de, till en början, mörkt purpurfärgade. Höjd 60 cm.

14. Raggträjon, *Dryopteris affinis* 'Crispa'
Fräsch, ganska ljust grön ormbunke vars småblad är lite krusiga i kanterna. De sitter tätt, tätt utmed huvudnerven och ger bladet ett mjukt och frodigt utseende. Höjd 40 cm.

15. Träjon, *Dryopteris filix-mas* 'Linearis'
Spännande sort av träjon med särskilt smala småblad. De sporbärande bladen är ännu smalare än andra. Innan sporererna mognat liknar sporhusen små, ljusa pärlor. De ger bladen ett grågult skimmer. Höjd 60 cm.

16. Träjon, *Dryopteris filix-mas* 'Linearis Polydactyla'
En karaktärsfull ormbunke med ännu tunnare och mer originella blad än 'Linearis'. Många blad är delade i bladspetsen, ofta i åtskilliga delar. Delningens vikt gör då bladen mjukt överhängande. Höjd 80 cm.

Vårblommande lökväxter

L1. Rysk blåstjärna, *Scilla siberica* 'Alba'
I april-maj lyser denna vitblommande sort av rysk blåstjärna upp rabatten. Blommorna är vackert stjärnformade, hängande och ungefär en cm i diameter. Rysk blåstjärna förvildar sig gärna, men 'Alba' breder ut sig mindre än den blåblommande formen. Höjd 15-20 cm.

L2. Ätlig stjärnhycint, *Camassia quamash* 'Blue Melody'
Stjärnhycinter är praktfulla och långlivade lökväxer som blommor i maj-juni. 'Blue Melody' är en elegant sort med många, mörkt blå, stjärnformade blommor på varje stjälek. En gul kant gör de långa, smala bladen särskilt intressanta. Höjd 20-30 cm.

L3. Grönbandad tulpan, *Tulipa gesneriana* (Viridiflora-Gruppen) 'Viri Chic'
Precis som många andra senblommande tulpaner har den vackra 'Viri Chic' en lång blomningsperiod i maj-juni. Blommorna är lysande rosa med gröna stråk på kalkbladens utsida. Höjd ca 45 cm.

L4. Orkidénarciss, *Narcissus* (Triandrus-Gruppen) 'Tresamble'
En förtjusande narciss som blommor i april. På varje stängel sitter ett par nickande blommor med elfbensvita kalkblad och gräddvit bikrona ("trumpet"). Höjd 25-30 cm.

L5. Påsklilja, *Narcissus pseudonarcissus* 'Spellbinder'
Glatt gul narciss med vita inslag vid kalkbladens bas och i bikronan. Efterhand som blomman åldras blir bikronan allt mer vit. 'Spellbinder' blommor i april-maj och blir ca 40 cm hög.

L6. Blek stjärnhycint, *Camassia cusickii*
Ännu en stilig stjärnhycint. Denna med massor av stjärnformade, ljusblå blommor på varje stjälek. Blomning i maj-juni. Höjd 60-70 cm.

Curt Rydlinges alternativ för kallt klimat

Trädgårdsmästare Curt Rydlinge i Skellefteå är expert på odling i norr. Hans erfarenheter ligger till grund för våra härdighetsangivelser. Curt föreslår också alternativ till de rabattväxter som inte utvecklas så väl i norr. I Ormbunkar & Väner gäller det flädern BLACK BEAUTY och höstanemonen 'Pamina'. De kan ersättas med smällspirea 'Diabolo' och tolgudablomma.

4 b. Smällspirea, *Physocarpus opulifolius* 'Diabolo'
Mustigt brunrött och glänsande är bladverket hos denna smällspirea. En effektiv kontrast som lyfter andra blad- och blomfärger i rabatten. På våren blommor busken med små vita blommor i nätta samlingar. Höjd 2-2,5 m, bredd 1-1,5 m. Zon 1-6.

6 b. Tolvgudablomma, *Dodecatheon meadia*
Tolvgudablommans delikat formade, cyklamenliknande blommor sitter i flockar i toppen av kala stjälgar. De ger rabatten ett fint rosa färginslag under juni månad. Bladen bildar tuva vid markytan. Höjd 40 cm.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

L1

L2

L3

L4

L5

L6

Curt Rydlinges
alternativ för kallt klimat

4b

6b

Mästarrabatter är skapade av mästare inom trädgård för att passa i vanliga villaträdgårdar. Varje år lanseras en ny Mästarrabatt. Konceptet drivs av GRO Plantskolor; svenska detaljister och producenter av buskar, träd och perenner, med stöd av International Flower Bulb Centre i Holland.

www.mastarrabatten.se

12. Majbräken, *Athyrium filix-femina*

4. Rödbladdig fläder, *Sambucus nigra* BLACK BEAUTY ('Gerda')